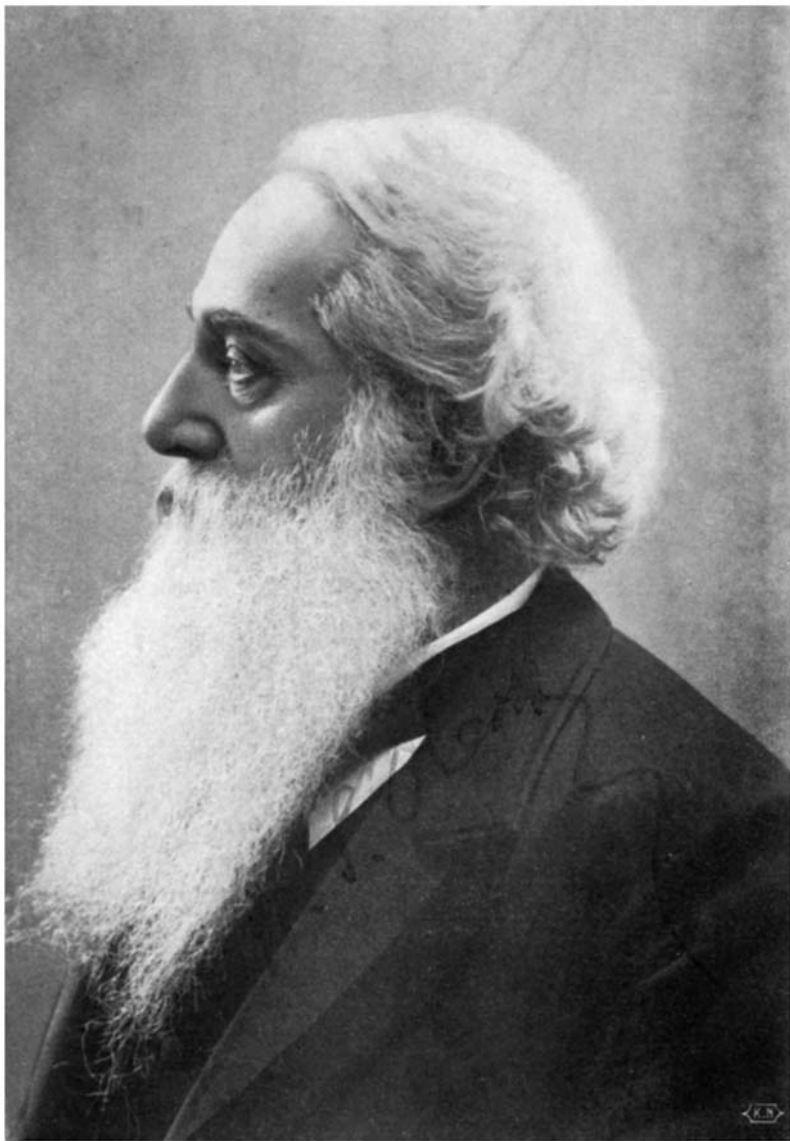

P. E.

H. S. OLCOTTIN ELÄMÄNTYÖ

HELSINKI 1907
TEOSOFINEN KIRJAKAUPPA JA KUSTANNUSLIIKE

Henry Steel Olcott

HENRY STEEL OLCOTTIN

ELÄMÄNTYÖ

HELSINKI 1907

TEOSOFINEN KIRJAKAUPPA JA KUSTANNUSLIIKE

HELSINKI 1907 :: :: :: ::
KIRJAPAINOYHTIÖ VALO

DIGITALISOITU NÄKÖISPAINOS 2006

Sisällys:

	Siv.
Henry Steel Olcott	1
I. H. S. Olcottin aikaisempi elämä.....	3
II. Ensimmäiset teosofiset ajat	7
III. Ensimmäinen kohtaus Mestarin kanssa	14
IV. Uusi kotimaa: Intia	19
V. Mesmerinen parantamiskyky	23
VI. Buddhalaisten kirkkojen lähentäminen toisiinsa ja työ paariain hyväksi	32
VII. Viimeiset ajat	38
In memoriam	44

HENRY STEEL OLCOTT.

Helmikuun 17 p:nä 1907 loppui Henry Steel Olcottin maallinen elämäntyö ja hänen henkensä siirtyi korkeampiin maailmoihin jatkaakseen tehtäviään siellä, missä ei ole sairautta eikä väsymystä eikä minkäänlaisia esteitä sille, jonka tahto on auttavainen ja hyvä.

Kuka oli Henry Steel Olcott?

Monelle hänen nimensä lienee vieras, mutta monelle tuttuakin. Henry Steel Olcott oli yleisesti tunnetun Teosofisen Seuran presidenttiperustaja.

Kaikki, jotka ovat kuulleet tästä Seurasta ja teosofiasta puhuttavan, ovat myöskin kuulleet nimeltään mainittavan H. P. Blavatskyn ja H. S. Olcottin, nämä molemmat Seuran perustajat ja ensimmäiset

lannistumattomat teosofian puoltajat. Mutta juuri sentähden on näillä nimillä monen korvissa huono kaiku. Monella taholla on vielä vallassa jonkunmoinen ennakkoluulo teosofiaa kohtaan ja sellaisissa piireissä pidetään madame Blavatskya, jollei suorastaan petkuttajana, niin ainakin luonteeltaan hyvin epäiltävänä, ja eversti Olcottia pidetään ovelana sanomalehtimiehenä, joka osasi herättää huomiota, tai korkeintaan nenästä vedettynä kelpomiehenä.

Madame Blavatskysta on tarpeeksi väiteltä puoleen ja toiseen — levätköön hän rauhassa. Nyt tahdomme luoda silmäyksen hänen taistelukumppaniinsa, vanhaan everstiin, ja muistella hänen elämäntyötään. »Kuolleista vain hyvää», sanotaan, mutta tähän vainajaan soveltuu puheenparsi aivan erikoisella tavalla: hänestä ei voikaan puhua muuta kuin hyvää.

Katsokaamme hänen muotokuvaansa. Eivätkö ole kauniit nämä vanhuksen kasvot, nämä puhtaat, jalot piirteet, pitkät valkeat hapsot ja aaltoileva, hopeanharmaa parta? Monta sytyttävää totuudensanaa ovat nämä kalvenneet huulet lausuneet, monta nerokasta ja voimakasta katsetta on lähtenyt näistä sammuneista silmistä hartaita sieluja herättäen ja innostuttaen. Ja sydän tässä povessa on sykkinyt korkeimmalle, mitä maan päällä on, totuuden, oikeuden ja rakkauden voitolle, — saaden aluksi väärinkäsitystä, mutta lopulta rakkautta osakseen.

P. E.

I

H. S. Olcottin aikaisempi elämä.

Sellainen elämäntarina kuin H. S. Olcottin on harvoille ihmisille suotu. Ei niin, että hänen elämänsä ura olisi ollut tavallisessa merkityksessä loistava, ei niin, että hän vähäpätöisestä asemasta olisi kohonnut yhteiskunnan huipuille. Tosin oli hänen elämänsä ainaista nousemista, nousemista toisten arvonantoon, kunniaan ja valtaan ; tosin hän jokaiselta vuodelta vierivältä saattoi korotetusta asemastaan katsella yhä laajempia toiminta-aloja ja alituisesti kasvavia ihmisjoukkoja, jotka hänessä näkivät jaloimpien pyrkimystensä ulkonaisen edustajan. Mutta kuitenkin ei ole kysymyksessä tavallinen yleneminen yhteiskunta-asteikossa, jolloin ylempänä seisovat kohottavat onnen suosimaa yhä korkeammalle, vaan neron ja sydämen yleneminen, joka tapahtuu niin sanoaksemme yhteiskunnan rajojen ulkopuolella ja jolloin mies vähitellen luopi oman menestyksensä ja oman suuruutensa. Eikä siinä kyllin. Hänen elämällensä oli kutsumus, hänen oma personallisuutensa oli hänestä mitättömän arvoinen. Se kansojen herättämistyö, jonka korkeammat mah-

dit olivat hänelle uskoneet, oli samalla hänen pyrkimystensä päämäärä ja niiden vaikutin, ja siinä työssä hän ei olisi suinkaan onnistunut, jos häntä persoonalliset pyyteet olisivat johtaneet.

Millainen hänen elämänsä oli, ennenkuin hän esiintyi teosofisella näyttämöllä, siitä ei ole paljon puhuttu. Hän syntyi v. 1832 Yhdysvalloissa, valmistui lakimieheksi ja pystytti oman asianajokonttorin New Yorkiin. Samaan aikaan hän kirjotteli sanomalehtiin ja harrasti paljon maanviljelyksen tieteellistä puolta. Hänen elämänsä huomattavin kohta lienee kuitenkin se, että hän otti osaa sotaan etelävaltioita vastaan orjien vapauttamiseksi. Tässä sodassa hän sai everstinarvon. Tämän nimityksen ovat teosofiselle liikkeelle vihamieliset henkilöt väliin asettaneet pilkallisten lainausmerkkien väliin, mutta se osottaa vain omistajansa toiminnan mieheksi ja vapauden ystäväksi.

Otettuaan osaa neljään voitolliseen taisteluun ja Port Maconin piiritykseen sairastui hän punatautiin, jonka taudin niin moni hänen tovereistaankin oli saanut tällä sotaretkellä. Hänen entinen toimintansa ja hänen uudistuksensa maanviljelyksen y. m. Hyväksi aiheutti, että viranomaiset tahtoivat käyttää hyödykseen hänen kunnollisuuttaan toisella työalalla. Sen vuoksi hänet nimitettiin ylimääräiseksi komissariukseksi hallituksen sotaosastoon ja tässä toimessa ollen hän henkensä uhalla kunnosti itseään siten, että hän paljasti muutamia suunnattomia petoksia, jotka oli tehty kontrahdeissa hallituksen kanssa. Petkutusjoukkio oli koonnut neljän-

nesmiljonan lahjoakseen eversti Olcottin, mutta kukaan heistä ei rohjennut tarjota sitä hänelle. Vähän senjälkeen nimitettiin hänet erääsen toimeen merenpuolustusosastoon osastosihteerin pyynnöstä ja hän sai sota-osastosta mukaansa mitä suurenmoisimpia suosituskirjeitä. Kun hän sodan loputtua vetäytyi pois yleisistä toimista, kilpailivat kaikki eri hallitusosastot hänen arvokasten palvelustensa kiittämisessä. Kaikki he vielä tallella olevissa kirjeissään vakuuttavat, että hän innolla, hartaudella ja kunnollisuudella on suorittanut tehtävänsä suurista personallisista vaaroista huolimatta ja että hän on saattanut kaikki toimituksensa onnelliseen ratkaisuun erinomaisen rohkeutensa, päättäväisyytensä ja uskollisuutensa kautta. Jonkun ajan jälkeen hän uudelleen ryhtyi lakimiestoimeensa ja hän otettiin »Kansallisen Vakuutusyhtiön» johtokuntaan. Hänen tällä kaksivuotisella palvelus-ajallaan tekemänsä muistiinpanot ja vertailut ovat sittemmin tulleet malliteokseksi Yhdysvaltojen vakuutusoloissa.

Eversti Olcott oli niinkuin mainittu innostunut myöskin maanviljelykseen. Niinpä perusti hän maanviljelyskoulun sveitsiläiseen malliin ja kirjotti maataloudesta kolme teosta, joista on otettu useita painoksia. Erityisestä pyynnöstä hän myöskin piti maanviljelyksestä luentoja kolmen valtion lainsäädäntökunnille, ja Amerikan hallitus tarjosi hänen johdettavakseen Caffrariaan aiotun kasvitieteellisen retkikunnan, ja Kreikan hallitus tarjosi hänelle puheenjohtajan toimen Ateenan yliopiston maanviljelystoimikunnassa. Kansallinen Talousseura Yhdys-

valloissa palkitsi häntä kahdella kunniamitalilla hänen maanviljelysoloihin tekemistään parannuksista ja Amerikkalaiselta Laitokselta sai hän hopeapikarin. Hän on sitäpaitsi kirjottanut monta arvokasta kasvatusopillista teosta ja kirjallisen uransa aikana toimitti hän maanviljelysosastoja lehdessä *New York Tribune* ja oli Yhdysvaltojen kirjeenvaihtajana Lontoon lehdelle *Mark Lane Express*.

Ansaitsee mainitsemista, että eversti Olcott oli yksi niitä harvoja vanhoja sotilaita, jotka eivät koskaan anoneet eivätkä ottaneet vastaan mitään rahallista korvausta tai eläkettä palveluksistaan.¹⁾

¹⁾ Tiedonannot on W. R. Old'in kirjasta *What is Theosophy?*

II

Ensimmäiset teosofiset ajat.

Monien muiden harrastustensa ohessa oli eversti Olcottilla jo varhain ollut kiintymystä spiritismiin ja sen yhteydessä oleviin ilmiöihin. Hänen täytyi kuitenkin keskittää huomionsa muihin asioihin, niin että spiritismi vuosikaudet oli ollut poissa hänen ajatuksistaan. Mutta v. 1874 heräsi hänen vanha mielenkiintonsa äkkiä uudelleen, kun hän eräässä aikakauslehdessä luki niistä ihmeellisistä ilmiöistä, joita tapahtui pienessä maatalossa Vermontin Chittendenissä. Heti hän teki päätöksensä, matkusti Chittendeniin, tutki ilmiöitä muutamia päiviä, tuli vakuutetuksi ja palasi. Kertomus, jonka hän havainnoistaan kirjotti *New York Sun*-lehteen, herätti niin tavatonta huomiota koko amerikkalaisessa sanomalehdistössä, että muuan toinen lehti, *New York Daily Graphic*, ehdotti, että hän lehden kirjeenvaihtajana toistamiseen matkustaisi Chittendeniin toimittamaan laajempia tutkimuksia. Eversti Olcott suostui ja joutui täten asumaan kaksitoista viikkoa mediumien, Eddy-veljesten talossa. Kirjeet, jotka hän kirjotti *Daily Graphic*'iin, luettiin kautta koko

maan ja vaikuttivat paljon spiritismin hyväksi. Olcott oli keksinyt aivan uusia menettelytapoja, joilla voitiin hankkia varmuus ilmiöiden todellisuudesta, ja sitä kirjaa, jonka hän samaan aikaan julkaisi selontekona tutkimuksistaan (*People from the other World*), pidetään vielä tänä päivänä malliteoksena alallaan.

Täällä Chittendenissä tapasi hän madame Blavatskyn, jonka hänen artikkelinsä olivat sinne houkutteleet, ja tämä tutustuminen tuli käännekohtaksi hänen elämälleen. Tästä ensimmäisestä kohtauksesta hän itse kirjottaa seuraavasti:

»Muistan ensimmäisen yhtymisemme kuin eilispäivän tapahtuman. Aurinko paistoi kirkkaasti ja synkkä vanha maatalokin näytti iloiselta. Se sijaitsi keskellä viehättävää maisemaa meheväruohoissa laaksossa, jonka ympärillä vuoristot olivat harjaansa asti rehevän lehtimetsän peitossa. Oli »takasuvi» ja koko maiseman yli leijaili hieno sinertävä auer. Pyökkien, leppien ja vaahterain lehvisöt, joita varhaiset hallat olivat koskeneet, olivat vihreästä muuttuneet kullan ja purppuran kirjaviksi, niin että näytti kuin kaikkialle olisi levitetty kuninkaallisia seinäverhoja. Tuskinpa tätä syksyistä väriloistoa saadaan muualla kuin Amerikassa nähdä täydessä ihanuudessaan.

»Eddyjen luona oli päivällistunti ja astuessani ovesta sisään yksinkertaiseen ruokasaliin näin ensi kerran H. P. B:n. Hän oli vastikään saapunut sinne erään ranskalais-kanadalaisen rouvasihmisen seurassa ja he istuivat jo pöydässä minun tulles-

sani. Silmäni kiintyivät heti H. P. B:n tulipunaiseen garibaldilaiseen mekkoon, joka räikeästi erosi huoneen muista laimeista väreistä. Hänen tukkansa oli silloin paksuna vaaleana nutturana, yletymättä hartioille asti, ja ulkoni päästä silkinhienona, juurestaan kähertyneenä, kuten Cotswoldin lampaanvilla. Tämä tukka ja punainen mekko vetivät heti huomioni puoleensa, ennenkuin aloin tarkastaa kasvonpiirteitä. Hänellä oli hyvin suuret kalmukilaiset kasvot, jotka voimakkaine, kehittyneine ja käskevine ilmeineen olivat yhtä suurena vastakohtana muiden läsnäolevien kasvoille kuin hänen punainen pukunsa oli vastakohtana seinien ja huonekalujen harmaille ja vaaleille väreille ja vieraitten värittömille puvuille. Kaikenlaista joutilasta väkeä pistäytyi Eddyjen luona katselemassa mediumistisiä ilmiöitä ja nähdessäni tämän omituisen naisen ajattelin vain, että siinä taas oli yksi joukon jatkona. Pysähtyen ovensuussa kuiskasin kumppanilleni Kapesille: »Katsoppas, hyvä veli, tuota ihmistä». Menin suoraan huoneen poikki ja istuuduin aivan vastapäätä naista saadakseni harjottaa mielitekoani, luonteen tutkimista. Nuo kaksi naista keskustelivat ranskankielellä pikkuasioista, mutta heti huomasin ääntämisestä ja sujuvasta puheesta, että hänen täytyi olla, jollei parisilainen synnyltään, niin ainakin täysin perehtynyt ranskankieleen.

»Kun ateria oli päättynyt, menivät nuo kaksi naista ulos huoneesta ja madame Blavatsky kääri itselleen paperossin, johonka minä tarjosin tulta päästäkseni puheen alkuun. Kun tein tarjomukseni

ranskankielellä, jouduimme heti sillä kielellä puhumaan. Hän kysyi minulta, kauanko olin ollut siellä ja mitä ajattelin ilmiöistä ja sanoi itse olevansa suuresti kiintynyt sellaisiin asioihin. Hän kertoi, että *Daily Graphic*'issa julaissut kirjeeni olivat vetäneet hänet Chittendeniin: yleisö oli tullut niin intoihinsa niistä, että joskus oli mahdotonta löytää ainoatakaan lehden irtonaisnumeroa myymälöistä tuntia ilmestymisen jälkeen ja hän oli maksanut koko dollarin saadakseen viimeksi ilmestyneen lehden. »Epäröin, tulisinko tänne», sanoi hän, »sillä pelkäsin tavata eversti Olcottin». »Miksi häntä pelkäsitte, madame?» vastasin minä. »Oh, hänhän voisi kirjottaa minusta lehtiinsä». Minä sanoin hänelle, että hän sen suhteen voisi olla aivan levollinen, sillä ihan varmaan eversti Olcott ei mainitsisi hänestä lehdissään, jollei hän sitä haluaisi. Ja minä esitin itseni. Meistä tuli heti hyvät ystävät. Molemmat tunsimme olevamme ikäänkuin samaa maata, »maailmankansalaisia», vapaa-ajattelijoita ja lähemmässä yhteydessä toistemme kuin muun joukon kanssa, vaikka monet heistä olivatkin älykkäitä ja etevä. Meitä yhdisti yhteinen sympatia ihmisen ja luonnon korkeampaan salattuun puoleen; välillämme oli sielun vetovoima toiseen sieluun eikä sukupuolen kiintymys. Ei silloin alussa eikä koskaan myöhemminkään kumpikaan meistä voinut tuntea olevansa toista sukupuolta kuin toinen. Me olimme vain tovereita, sellaisena kumpikin piti toista ja siksi kutsuimmekin toisiamme. Jotkut halpa-

mieliset ovat ajoittain rohjenneet viitata siihen, että likeisempi suhde meitä yhdistäisi, samaten kuin he ovat väittäneet, että tuo vainottu rumanmuotoinen H. P. B. raukka oli ollut useamman muun miehen vaimona, mutta kukaan ihminen ei olisi voinut pysyä siinä mielessä, jos hän olisi oleskellut jonkun aikaa hänen seurassaan ja nähnyt, kuinka hänen jokainen katseensa, sanansa ja tekonsa julisti hänen sukupuollettomuuttaan.»

Kävisi liian pitkäksi kertoa tässä siitä, kuinka heidän tuttavuutensa kehittyi ja kuinka Olcott vähitellen oppi tuntemaan madame Blavatskyn edustaman erikoisen ja siihen aikaan uuden uutukaisen käsityksen spiritismin ilmiöistä. Kaikesta tästä kertovat paraiten Olcottin omat muistiinpanot *Old Diary Leaves, The true history of the Theosophical Society*, joista ylläoleva kertomuskin on otettu. Niitä on painettu kuusi osaa (kirjan muodossa kolme) ja ne ovat epäilemättä ihmeellisintä, viehättävintä ja paraiten kirjetettua lukemista, mitä yleensä tavataan muistelmakirjallisuuden alalla.

Ennen kaikkea Olcottille selveni, että madame Blavatskylla oli hallussaan sellainen tieto ja sellaiset voimat, joita hänen tietääkseen ei ollut kellään muulla. Tämän tiedon ja näiden voimain selitti madame Blavatsky olevan joka ihmisen saavutettavissa, ja tämä loi heti häikäisevän valon ei ainoastaan spiritistisiin ja yliaistillisiin ilmiöihin, vaan koko inhimilliseen elämään. Ihmisen ei tarvitse vaeltaa pimeydessä ja tietämättömyydessä, vaan

hänen tehtävänsä ja etuoikeutensa on etsiä ja löytää totuuden tieto elämästä ja kuolemasta.

Ja niin pian kuin Olcott näki, että madame Blavatskylle oli uskottu suuri tehtävä ja että hän itse oli kutsuttu hänen rinnallaan tuomaan ilmi näitä jaloja totuuksia, silloin oli hänen päätöksensä valmis. Hän muutti asumaan yhteen hänen kanssaan New Yorkissa ja auttoi häntä toimittamaan hänen ensimmäistä suurta teostaan *Isis Unveiled'ia*. Madame Blavatsky ei ollut läheskään perehtynyt englanninkielen salaisuuksiin, vaan olisi ollut pahemmassa kuin pulassa ilman Olcottin apua. Olcottin piti tarkastaa joka ainoa sivu käsikirjotuksesta, oikaista ja korjata. »Ja kuitenkin tuli kaikesta soppaa», sanoi madame Blavatsky itse kerran kirjoistaan puhuessaan, sillä hän ei ymmärtänyt korehturilukua, ja Olcottilta ei riittänyt aikaa siihen. Hän näet silloin vielä harjotti asianajotointaan.

Heidän pieneen yhteiseen huoneustoonsa koontui kaikki mitä New Yorkissa oli mystiikkaa, okkultismia ja vapaa-ajattelua, ja 17 p:nä marraskuuta 1875 perustivat muutamat psykkiseen ja okkultiseen tutkimukseen innostuneet henkilöt Teosofisen Seuran, jonka presidentiksi valittiin H. S. Olcott. Seuran tehtäväksi määriteltiin tutkia luonnon tuntemattomia lakeja ja ihmisen henkisiä ja salaisia voimia. Madame Blavatskya on syytetty valheesta, kun hän väitti, että hänellä aina oli ollut teosofiset mielipiteet: kutsuihan hän itseään spiritistiksi ennen v. 1875 ja sanoi tehneensä ja vastakin tekevänsä työtä spiritismin pyhän aatteen puolesta!

Nimikö muka jotain merkitsisi! Vasta kun paljon oli pohdittu puoleen ja toiseen, päätettiin ottaa sana teosofia sen uuden maailmankäsityksen ilmaisijaksi, joka todellakin erosi spiritistisestä käsityksestä.

III

Ensimmäinen kohta Mestarin kanssa.

Montakaan vuotta nämä kaksi taistelukumppania eivät kuitenkaan viipyneet Amerikassa. Heidän halunsa veti heitä Intiaan, mystiikan ja viisauden luvattuun maahan, ja joulukuussa v. 1878 lähtivät he New Yorkin satamasta ja saapuivat käytyään ohimennen Englannissa Bombayhin helmikuussa v. 1879.

Kuitenkin on luultavaa, että matka ei vielä silloin olisi tullut tehdyksi, — liian monta sidettä yhdisti Olcottin Amerikkaan hänen voidakseen niin ilman muuta jättää kaiken teosofian tähden — jollei pari vuotta aikaisemmin olisi sattunut tapaus, joka teki hänessä käänteen. Tästä kertoo eversti itse seuraavasti:

»Illan työnteko Isiksen valmistamisessa oli päätynyt, olin sanonut hyvää yötä H. P. B:lle ja vetäytynyt omaan huoneeseeni, sulkenut oven kuten tavallista, istuutunut lukemaan ja tupakoimaan ja olin piankin kokonaan syventynyt kirjaani, joka, ellen väärin muista, oli Stephensin *Travels in Yucatan*, kaikissa tapauksissa se ei ollut mikään kum-

mituskirja eikä vähääkään omiansa kiihottamaan mielikuvitusta aaveiden näkemiseen. Tuolini ja pöytä olivat ovesta käsin vasemmalla, telttasänkyni oikealla, ikkuna vastapäätä ovea ja pöydän yllä seinässä kaasuliekki. Istuessani oli pöytä vasemmalla ja huoneen ovi oikealla puolellani ja olisin paikalla huomannut, jos joku olisi käynyt ovesta. Sitäpaitsi oli se lukittu, mikäli suinkin muistan. Etten ole varmempi väitteessäni, ei tuntune kummalta, kun ajattelee, mihin henkiseen kiihtymykseen nämä tapaukset minut saattoivat, ne olivat niin hämmästyttäviä, että minulta saattoi unohtua joku pikku-seikka, joka ehkä olisi jäänyt muistiini tyynemässä mielentilassa.

»Istuin rauhallisesti lukemassa, koko huomioni kiintyneenä kirjaan. Ei mikään seikka sinä iltana ollut valmistanut minua näkemään adeptia astrali-ruumiissaan. En ollut sitä toivoellut, en ollut koettanut loihtia sitä esiin mielikuvituksestani enkä vähääkään odottanut sitä. Yhtäkkiä lukiessani, ovi vähän matkan päässä olastani, tuli oikeanpuoliseen silmäkulmaani joku valkoinen välke, käänsin pääni, pudotin kirjani hämmästyksestä ja näin yläpuolellani leijailevan pitkin pituuttaan valkoisiin puetun itämaalaisen, päässä jonkunlainen turhaani, untuvan-hienolla silkillä käsin kirjailtu. Pitkä sysimusta tukka riippui turbaanilta alas harteille, hänen valkoinen partansa oli keskellä jakauksessa radshputilaiseen malliin ja päät oli punottu yhteen ja viety korvien taakse, hänen silmänsä hehkuivat sieluntulta, ne silmät olivat samalla siunaavaiset ja läpi-

tunkevat, opastajan ja tuomarin silmät, mutta rakkauden lauhduttamat, niinkuin isän katsoessa poikaansa, joka kaipaa neuvoa ja lohdutusta. Hän oli niin suurenmoinen mies, niin majesteetillista siveellistä voimaa uhkuva, niin loistavasti henkinen, niin silmännähtävästi tavallista ihmiskuntaa korkeampi, että tunsin lannistuvani hänen edessään, taivutin pääni ja lankesin polvilleni kuin jumalan tai jumalanveroisen henkilön eteen. Tunsin päälaellani pehmeän kädenkosketuksen, suloinen mutta voimakas ääni pyysi minua istuutumaan ja kun kohotin silmäni, oli läsnäolija asettunut toiselle tuolille, joka oli pöydän takana.

»Hän kertoi minulle tulleensa juuri sillä hetkellä, jolloin tarvitsin häntä, sanoi, että minun tekoni olivat johtaneet minut tähän kohtaan, että minusta yksin riippui, tulisimmeko kohtaamaan toisemme useamman kerran tässä elämässä yhdessä työskennellen ihmiskunnan hyväksi, että suuri työ oli tehtävä ihmisyyden eteen, ja että minä olin oikeutettu ottamaan siihen osaa, jos halusin, että salaperäinen side, jota ei nyt voitaisi selvittää, oli vetänyt minut yhteen työkumppanini H. P. B:n kanssa ja tätä sidettä ei kävisi katkaiseminen, vaikka sitä ajoittain kuinka paljon pingotettaisiinkin. Hän kertoi minulle H. P. B:stä paljon sellaista, jota en nyt voi toistaa, ja samoin itsestäni sellaista, mikä ei koske kolmatta henkilöä. Kuinka kauan hän viipty siellä, en voi sanoa: lienee ollut tunnin tai puolen tunnin aika, minuutilta se tuntui, niin vähän seurasin ajan lentoa. Vihdoin hän nousi ja minä

kummastelin hänen kookkuuttaan ja huomasin hänen kasvojensa omituisen loisteen, joka ei ollut ulkonaista loistetta vaan ikäänkuin sisäisen valon hiehoa hohdetta, hengen valoa. Äkkiä iski päähäni ajatus: »Mitähän jos tämä olisikin harhanäkyä, mitähän jos H. P. B. on lähettänyt minulle hypnotisen lumouksen? Jospa minulla olisi joku käsin koskettava esine todistuksena siitä, että hän todella on ollut täällä, jotain mitä voisin pidellä hänen mentyyään!» Mestari hymyili lempeästi ikäänkuin lukien ajatukseni ja kääri auki päähineensä, siunasi minua hyvästiksi ja oli mennyt: hänen tuolinsa oli tyhjä, minä olin yksin tunteitteni kanssa! En kuitenkaan aivan yksin, sillä pöydällä makasi kirjailtu päähine, kosketeltava ja pysyväinen todistus siitä, etten ollut lumouksessa tai sisällisesti sekaisin, vaan että olin silmätysten seurustellut yhden ihmiskunnan Vanhemman Veljen kanssa, tyhmän, opissakävän rotumme yhden Mestarin kanssa. Ensimmäinen luonnollinen vaistoni oli juosta koputtamaan H. P. B:n ovelle ja kertomaan hänelle kokemukseni, ja hän olikin yhtä iloinen kuullessaan kertomukseni kuin minä kertoessani. Palasin huoneeseni mietiskelemään, ja aamunkoi tapasi minut vielä aatoksia ja päätöksiä hautomasta. Näistä ajatuksista ja näistä päätöksistä kehittyi kaikki myöhempi teosofinen toimintani ja se uskollisuus, mitä aina olen tuntenut liikkeemme takana olevia johtajia kohtaan ja jota eivät ankarimmat iskut ja julmimmat pettymykset ole koskaan voineet horjuuttaa. Minulle on suotu saada myöhemminkin tavata tämä Mestari

ja muita, mutta liian vähän hyötyä koituu tällaisten kokemusten kertomisesta, joista edelläoleva on riittävä esimerkki. Muut vähemmän onnelliset epäilkööt kuinka paljon hyvänsä, mitä *tiedän.*»¹⁾

Eversti Olcott on kyllä muistiinpanoissaanertonut monesta muusta kohtauksesta tämän ja toisten Mestarein kanssa, mutta ylläkerrottu oli ensimmäisenä valtaavin.

¹⁾ Old Diary Leaves, 1, 377—381.

IV

Uusi kotimaa: Intia.

Eversti Olcottin tultua Intiaan alkoi hänen elämässään uusi kausi. Tähän asti oli hän auttanut H. P. B:ta kielellisesti ja joskus pitänyt luentoja New Yorkin pienessä teosofisessa piirissä, nyt tuli hän teosofisten aatteiden apostoliksi ja julistajaksi siinä maassa, jonka historiassa filosofisella ajattelulla on miltei silmänkantamaton menneisyys. Luentomatkoillaan Intiassa ja Ceylonissa tuli hän läheiseen yhteyteen kansan kanssa ja näki omin silmin, mitä seurauksia Intialle on koitunut syvään juurtuneista luokka-ennakkoluuloista, kastijaosta, ja kuinka varsinkin kaikkein hylkäämät paariat olivat onnettomassa asemassa; näki, kuinka Ceylonin buddhalaiset kasvoivat tietämättöminä oman isiltäperityn uskontonsa opeista, samalla kuin kristittyjen läheyyssaarnaajain ylläpitämissä kouluissa heille tyrkytettiin aivan vierasta uskontoa. Julistaessaan kaikkein uskontojen henkistä yhteyttä ja yhtäpitävyyttä tuli hän samaten tekemisiin mitä erilaisimpien lahkojen ja maailmankatsomusten kanssa ja sai siinä huomata, että todellakin kaikki inhimillisen

uskon ja ajattelun muodot olivat edustettuina vanhassa Aryavartassa, lähtien karkeimmasta materialismista ja ateismista hienoisimpaan metafyyssillis-spiritualistiseen mietiskelyyn asti.

Samoin kuin hänen opettajansa ja työkumppaninsa, H. P. Blavatsky, tunsi Olcott alusta saakka suurinta vetäymystä Buddhan yksinkertaiseen ja selvään ja kuitenkin niin syvästi filosofiseen maailmankatsomukseen ja uskuntoon. Vaikka hän teosofina tunnusti kaikkien uskontojen periaatteellisen yhdenvertaisuuden, ja vaikka hän T. S:n presidenttinä aina esiintyi ja toimi mitä suurimmalla vapaamielisyydellä ja suvaitsevaisuudella, oli hän persoonallisesti sydämessään ja sielussaan buddhalainen, ja hän kirjotti m. m. buddhalaisen katkismuksen, joka virallisesti on tunnustettu oikeaoppiseksi ja joka on niin laajalle levinnyt yli koko sivistyneen maailman, että se on käännetty 23 eri kielelle, m. m. suomenkielelle. Ulkonaisesti vahvistaakseen tätä sydämensä alttiutta Buddhan opeille sekä hän että H. P. Blavatsky 25 p:nä toukokuuta 1880 »ottivat pansilin», niinkuin sitä kutsutaan, eli vastaanotettiin buddhalaiseen veljeskuntaan. Kunnianarvoinen pappi Bulatgama vihki heidät juhlallisesti buddhalaisiksi eräässä tempelissä Gallen ulkopuolella suuren kansanpaljouden läsnäollessa.

Melkein samoihin aikoihin alkoi hän myöskin panna täytäntöön sitä hanketta, jolla hän toivoi auttavansa buddhalaisten tilaa ja josta sittemmin todellakin on tullut mitä kauneimpia hedelmiä. Herättävien ja syyttävien esitelmiensä kautta sai hän en-

nen pitkää sekä papiston että suuren yleisön vakuutetuksi siitä, että ainoa keino, millä kansa voitaisiin pelastaa joutumasta perikatoon sellaisten paheitten kuin esim. juoppouden kautta, olisi se, että lapset kasvatettaisiin Buddhan oppiin, heidän omaan, isiltä-perittyyn uskontoonsa. Innostuksella kuunneltiin hänen ehdotustaan, että perustettaisiin kansallisia kouluja, Teosofisen Seuran valvonnan alaisia, eikä kestänytkään kauan, ennenkuin buddhalainen lastenopetus pantiin alkuun. Lähetyssaarnaajat katsoivat karsain silmin Olcottin hankkeita eivätkä uskoneet, että Buddhan »järkiusko» kykenisi millään tavoin sytyttämään ja innostuttamaan mieliä, mutta tässä he perinpohjin pettyivät. Heidän omia pyyteitään kohtelivat alkuasukkaat yhä suuremmalla kylmyydellä, mutta teosofisbuddhalainen työ kasvoi vuosi vuodelta suuruudeltaan ja merkitykseltään.¹⁾

Vuonna 1882 onnistuivat eversti Olcott ja madame Blavatsky saamaan halvasta hinnasta pienen viehättävän talon Adyarissa Madrasin ulkopuolella. Siten täytyi heidän toivonsa saada pystyyn vakinainen pääkortteri Teosofiselle Seuralle. Tämä Adyar on siitä lähtein ollut Olcottin kotipaikka. Siellä on hän toteuttanut toisenkin aikeensa, saanut aikaan hyvin huomattavan teosofis-itämaisen kirjaston, jolle m. m. eräs kuubalainen on perinnöksi jättänyt suu-

¹⁾ Vuonna 1906 oli kansallisten koulujen luku noussut 205:een ja niissä oli oppilaita 30 p. kesäk. viime vuonna 25,856. Kouluista sai 177 hallitukselta avustusta. (Virallinen selonteko *Theosophist*-lehdessä, tammik. 1907).

rehkon rahasumman. Kirjaston länsimaisessa osastossa on täydellinen kokoelma nykyaikaisen teosofian kirjallisia tuotteita ja sitäpaitsi suuri määrä vanhempaa, okkultista ja mystillistä kirjallisuutta ja sen rinnalla kaikenmoisia tieteellisiä teoksia. Itämaisessa käsikirjotusosastossa on muinaisaikaisen kirjallisuuden aarteita, jotka vielä ovat kokonaan tuntemattomia länsimaissa, ja niitä aiotaan aikaa myöten kääntää ja julaista.¹⁾ Max Müller, muutamia vuosia sitten kuollut suuri sanskritisti, ehdotti eversti Olcottille, että asetettaisiin joku nuori euoppalainen oppinut kirjaston hoitajaksi. Tämä tuuma toteutui-kin v 1905, kun nuori saksalainen sanskritintutkija ja teosofi, t:ri Otto Schrader Strassburgin yliopistosta lähetettiin Adyariin, saatuaan siihen mitä paraimpia suosituksia Saksan kolmelta etevimmältä orientalistilta, professoreilta Paul Deussen, H. Oldenborg ja Ernst Leumann.

¹⁾ Tätä nykyä on länsimaisessa osastossa 7,829 teosta ja itämaisessa 6,497 painettua teosta sekä 12,572 käsikirjotusta.

V

Mesmerinen parantamiskyky.

Vuodet 1882 ja 1883 olivat kenties merkillisimmät eversti Olcottin elämässä, sillä sinä aikana sai hän täydesti ja vapaasti käyttää erästä psyykkistä kykyä, joka hänessä oli sangen pitkälle kehittynyt. Kuten muinoisin apostolit vaelsi hän ympäri parantaen, ei lääkkeillä ja hyvillä neuvoilla, vaan »kännen päällepanemisella» ja mesmerisellä hivelemisellä. Tähän aikaan hänen matkansa eivät olleet ainoastaan luentomatkoja. Kaikkiialla, minne hän tuli, tapasi hän sairaita, raajarikkoja, sokeita, kuuroja ja myrkiä, jotka tulivat ihmeitätekevän ihmisystävän parannettaviksi. Hänen potilaittensa luku nousi tuhansiin. Se oli suurta elinvoiman tuhlaamista. Seuraavalla tavalla hän itse kertoo siitä, kuinka hän ensin tuli tietämään, mikä taito hänellä oli:

»29 p:nä elokuuta 1882 sattui Kiinanpuutarhassa, eräässä Gallen kaupunginosassa, tapaus, jota Ceylonin saarella pidetään historiallisena. Luentoni jälkeen pantiin pöydälle keräyslista ja ihmisiä tuli toisensa jälkeen merkitsemään nimiään. Paikallisyhdistyksen presidentti, mr. Jayasakare toi luokseni

erään miehen nimeltä Cornelis Appu ja tämä merkitsi puolen rupiin puolustaan lahjansa vähyyttä sillä, että hänen toinen käsivartensa ja osaksi toinen jalkansakin oli ollut halvattuna kahdeksan vuotta ja että hän sen vuoksi ei voinut harjottaa ammattiaan. Minun saapuessani Ceyloniin Bombaystä käsin oli ylipappi kertonut minulle, että roomalaiskatolilaiset olivat yrittäneet muuttaa erään katolilaisen asukkaan talonkaivon parannuslähteeksi Lourdesin lähteen malliin. Kerrottiin, että muuan mies jo oli ihmeen kautta parannettu, mutta tutkittaissa huomattiin se humbugiksi. Minä sanoin ylipapille, että tämä oli vakava asia ja että hänen pitäisi kääntää siihen huomiota. Jos kerran saataisiin aikaan hypnotinen suggestioni (joukkoluulotus), niin syntyisi pian todellisia parantumisia ja buddhalaiset syöksyisivät joukolla katolilaisuuteen. »Minkä minä teen?» sanoi hän. »No, teidän täytyy ryhtyä toimeen, te tai joku muu tunnettu munkki alatte parantaa ihmisiä Herran Buddhan nimeen». »Mutta sitä emme voi tehdä, emme tiedä mitään sellaisista», vastasi hän. »Yhtä kaikki niin on tehtävä», sanoin minä.

»Kun nyt tämä puoleksi halvattu Gallen asukas puhui sairaudestaan, oli ikäänkuin joku olisi minulle sanonut: »Kannattaisipa koettaa pyhää kaivoa!» Olin tuntenut mesmerismin ja mesmerisen parantamisen jo 30 vuotta, vaikken koskaan ollut koettanut sitä käyttää, paitsi kun alussa tein muutamia tarpeellisia kokeita, mutta nyt tunsin suurta myötätuntoa ja sääliä — ilman sitä ei ole parantajalla voimaa perin pohjin parantaa — ja hivelin muuta-

man kerran hänen käsivarttaan ja sanoin toivovani, että se tekisi hänelle hyvää. Sitten hän lähti. Istuin sinä iltana puhelemassa kumppaneitten kanssa talossani meren rannalla, kun halvattu tulla kompuroidi sisään ja pyysi anteeksi häiritsemistään, sanoen olevansa niin paljon parempi, että oli tullut kiittämään minua. Tämä odottamaton hyvä uutinen rohkaisi minua jatkamaan ja pitelin kättä neljännes-tunnin ja pyysin häntä palaamaan seuraavana aamuna. Huomautan tässä, ettei kukaan koko Ceylonilla tiennyt, että minulla oli voima parantaa sairaita tahi että yleensä kellään on semmoista voimaa, niin että tässä tapauksessa tuskin voidaan syyksi sanoa hypnotista suggestionia tai joukkoluulotusta — ainakaan ei tähän asti.

»Hän palasi aamulla, kiihkeästi osottaen jumaloimistaan minulle kuin jollekin yli-inhimilliselle olenolle, niin paljon hän tunsii parantuneensa. Minä käsittelin häntä vielä sinä päivänä ja kahtena seuraavana; neljäntenä päivänä hän jo saattoi heiluttaa kipeätä käsivarttaan pänsä ympäri, avata ja sulkea kouransa, tarttua esineihin ja liikuttaa niitä kuinka hyvänsä. Kun taas meni neljä päivää, saattoi hän kirjottaa nimensä parantuneella kädellään todistaakseen julkaisemista varten parantumisensa. Yhdeksään vuoteen ei hän ollut pitänyt kynää kädessään. Minä hoitelin myöskin hänen kylkeään ja jalkaansa ja päivän tai parin päästä kykeni hän hyppäämään, molemmin jaloin ja yksistään halvatulla, potkaisemaan seinää vasten yhtä korkealla molemmin jaloin ja juoksemaan vapaasti. Kuin kulovalkea levisi uuti-

nen kautta kaupungin ja piirikunnan. Cornelis toi luokseni halvatun ystävän, jonka minä myöskin paransin. Sitten tuli muita, alussa kaksin ja kolmin, sitten tusinoittain, ja viikkokauden kuluttua oli taloni päivänkoitosta myöhään yöhön sairasten piiritämä, jotka huutaen rukoilivat kätteni päälle panemista. He tulivat lopulta niin vaativaisiksi, etten tiennyt kuinka heistä päästä. Tietysti samalla kuin itseluottamukseni nopeasti kasvoi, lisääntyi myöskin magnetinen voimani suunnattomasti, ja kun alussa olin tarvinnut päiväkausia yhden potilaan parantamiseen, saatoin nyt tehdä saman puolessa tunnissa. Asian epämiellyttävä puoli oli joukon itsekäs tunkeilevaisuus. He täyttivät makuuhuoneeni, ennenkuin olin ehtinyt pukeutua, vartioivat kaikkia askeleitani, eivät antaneet edes syömisen rauhaa, vaan ahdistivat minua alituiseen, vaikka olisin ollut väsymyksestä aivan lopussa. Usein työskentelin heitä auttaen yhtämittaa neljä tai viisi tuntia, kunnes en enempää jaksanut, ja menin silloin pois puoleksi tunniksi kylpemään majatalon takana olevaan suolaiseen vesialtaasen, tunsin taas uutta virkistävää elinvoimaa virtaavan ruumiiseni ja palasin takaisin jatkamaan parantamistani, siksikuin iltapäivän keskipalkoilla olin saanut tarpeekseni, jolloinka minun piti ajamalla ajaa joukko ulos talostani.»¹⁾

Meillä vielä useimmat epäilevät, että ihmisellä on mahdollista tällä tavoin poistaa sairauksia ja ruumiinvammoja. Ulkomailla sitävastoin on tätä psyyk-

¹⁾ Old Diary Leaves, II, siv. 374 seur.

kistä parantamistapaa perinpohjin tutkittu ja useissa Europan maissa — puhumattakaan Amerikasta — on olemassa seuroja ja laitoksia magnetisen eli mesmerisen parantamiskyvyn kehittämiseksi ja monta taitavaa magnetopatia. Tätä mesmeristä lääkintäkeinoa ei pidä sekottaa hypnotismiin, jota kyllä myöskin voidaan käyttää parantamiseen. Hypnotisessa parantamisessa panee potilaan oma sielu toimeen lääkitsemisen, mesmerismissä sitävastoin ainakin pääasiallisesti parantajan elinvoima siirtyen sairaasen saa parantamisen aikaan, usein riippumatta siitä, uskooko sairaas vai ei.

Eversti Olcott teki todellisia ihmeitä. Hän paransi missä tahansa ja milloin tahansa, ulkona avoimella kentällä, temppelissä tai sairaan kodissa, kahdenkesken tai suuressa ihmisjoukossa. Usein kaikki läsnäolijat heltyivät kyyneleihin, kuten eräänä aamuna, jolloin eversti Olcott ainoastaan lausumalla sanat: »ole terve!» paransi nuoren brahmiinin, joka kaksi vuotta oli potenut kasvojen halvausta, mikä esti häntä puhumasta, vieläpä ummistamasta silmiään nukkuessaan. Toisen kerran paransi hän kuuromyökan mesmerisellä sivelemisellä vähemmässä kuin viidessä minuutissa. Tämä tapahtui Nelliappa-temppelin ulkopuolella Tinnevellyssa Ceylonin saarella suuren ihmispaljouden nähtävissä, ja kun eversti Olcott pyysi potilasta ääneensä huutamaan pyhiä nimiä, tuli väkijoukko niin haltioihinsa, että se hurjasti huutaen ja käsiään taputtaen hajosi pitkin katuja kertomaan ihmetyöstä. Usein läsnäolijat panivat paperille kirjallisia todistuksia, joita julaistiin

Theosophist'issa. Niin tehtiin esim. äskenmainitussa tapauksessa, ja todistuksen allekirjottivat parannettu itse, hänen isänsä, setänsä, appensa ja kaksi muuta henkilöä.

Olcottia eivät viranomaiset milloinkaan »puoska-roimisesta» syyttäneet tai ahdistaneet, mutta seuraava juttu osottaa valaisevasti, mikä oli ainakin yhden lääketieteellisen »auktoritetin» kanta mesmeriseen parantamiseen nähden:

»Olen merkinnyt muistiin erään tapauksen, josta ilmenee, mikä säälimätön ja itsekäs henki ohjaa monta ammatillista lääkäriä — onneksi ei kaikkia —, kun on kysymyksessä, että ulkopuoliset maksua ottamatta parantavat sairaita, sillä muistakaa, etten milloinkaan ottanut ropoakaan palkaksi kaikista näistä parantamisistani.

»Muutamia Gallen yleisen sairashuoneen entisistä potilaista, jotka oli laskettu sairaalasta parantumattomina, tuli minun luokseni ja sai terveytensä takaisin. He menivät niin sanoakseni katoilta julistamaan uutisensa. Lääketieteellisen ammattikunnan ei sopinut pysyä välinpitämättömänä sellaisesta asiasta ja niinpä oli eräänä päivänä muuan piirikunnan siviililääkäreistä valvomassa, mitä sairaille tekisin. Sinä päivänä tuli sata sairasta luokseni ja minä käsitteelin kolmeakolmatta ja niinkuin muistiinpanoista näen, saavutin monta ihmeellistä tulosta. T:ri K. tunsu yhden tulijoista ja toi hänet luokseni huomauttaen, että se oli julistettu parantumattomaksi, kun turhaan oli koetettu kaikkia keinoja, ja nyt tahtoi hän nähdä, mitä minä sille mahtaisin. Minäpä sain-

kin aikaan, että sairas kykeni sauvatta käyskentelemään ensi kerran kymmeneen vuoteen. Avoimesti ja kunnioittavasti tunnusti tohtori mesmerisen parantamistavan tehokkaisuuden ja pysyi luonani kaikesta päivästä auttaen minua taudinmääräyksen (diagnoosin) tekemisessä ja toimi muuten kuin apulainen ainakin. Me kumpikin pidimme toisistamme ja erottaessa päätettiin, että hän tulisi seuraavanakin päivänä aamiaisen jälkeen ja auttaisi minua mikäli voisi. Hänellä itsellään oli nilkassa kangistus tai joku muu kipu, en nyt muista mikä, ja sen minä paransin. Seuraavana päivänä hän ei tullutkaan eikä lähettänyt pienintäkään tietoa itsestään. Salaisuus selveni kirjeestä, jonka hän kirjotti eräälle yhteiselle tuttavalle, joka oli hänet esittänyt minulle. Erotessaan minusta hän oli, nähtävästi täynnä innostusta näkemänsä johdosta — niinkuin on luonnollista rehelliselle turmeltumattomalle nuorelle miehelle —, lähtenyt suoraa päätä hallinnollisen päälääkärin luo ja kertonut asiasta. Hänen esimiehensä kuunteli kylmästi, ja toisen lopetettua kertomuksensa tyhjensi hän kaikki kirouksensa ja pannajulistuksensa, mitä hän tiesi, minua vastaan. Minä olin muka silmäkääntäjä, tämä luuloteltu parantaminen oli suurta petkutusta, potilaat oli palkattu valehtelemaan, ja nuorta lääkäriä kiellettiin olemasta missään tekemisessä minun tai vehkeitteni kanssa. Väitteittensä ponneksi hän muistutti toiselle, että jollei hän tottelisi määräyksiä, voisi hän menettää paikkansa. Ja jos hän huomaisi, että minä ottaisin jotain maksua, niin hän kyllä vetäisi minut oikeuteen luvattomasta

lääkärintoimen harjottamisesta. Siten tuo, joka oli ollut apulaiseni ja ihailijani, unohti velvollisuutensa täydentää parantamisen taitoaan, unohti, mitä uskolisuutta totuus häneltä vaati ja mitä hän ammattinsa puolesta oli tieteelle velkaa, unohti kaiken, mitä oli nähnyt minun tekevän ja mitä se näytti lupaavan, että hän itse aikanaan voisi tehdä, ei muistanut edes oman jalkansa paranemista eikä kohteliaisuuden vaatimuksia siltä, joka on tehnyt sopimuksen ja on esitetty sitä täyttämästä, vaan jäi seuraavana päivänä tulematta eikä lähettänyt minulle riviäkään puolustukseksi. Surkuttelin häntä siitä, että kaikki hänen tulevaisuuden toiveensa hallituksen palveluksessa olivat vaarassa, mutta pelkäänpä kuitenkin, etten häntä kunnioittanut niin paljon, kuin jos hän miehekkäästi olisi uhmaillut koko tuota sääliä ja ilettävää ammatillista orjuutta, tuota siveellistä kieroutta, joka mieluummin sallisi koko ihmiskunnan jäädä paranematta, jolleivät oikeaoppiset tohtorit voineet heitä parantaa lääketieteellisen pyhyytensä ja erehlyttävyytensä ilmapiirissä.»¹⁾

Varmaan voitaisiin nidoksittain kirjottaa kertomuksia eversti Olcottin mesmerisistä parantamisista. Useimmat lienevät kuitenkin vain kiitollisten sydänten hyvässä säilössä. Köyhiä ja puutteenalaisia Olcott enimmäkseen auttoikin. Jos jolloinkuloin tapahtui — ja niin usein tapahtuikin —, että joku varakas maksusta pyysi häneltä apua, antoi hän kieltävän vastauksen. Ei satumaisimmatkaan sum-

¹⁾ Old Diary Leaves, II, siv. 379 seur.

mat voineet häntä taivuttaa, sillä hän ei koskaan ottanut työstään minkäänlaista palkkaa. Mutta yksinkertainen rukous, pyytävä ja luottavainen katse, ja heti oli auttaja valmis. Tästä syystä on tämä luku kauneimpia hänen elämänsadussaan.

VI

Buddhalaisten kirkkojen lähentäminen toisiinsa ja työ paariain hyväksi.

Jos uusi Yrjö Calixtus meidän päivinäimme esiintyisi julistaen sitä rohkeata aatetta, että kaikki kristilliset kirkot olisivat yhdeksi yhdistettävät, niin hänelle kaiketi kävisi, kuin todelliselle Yrjö Calixtukselle kävi enempi kuin 250 vuotta sitten. Häntä varmaan syytettäisiin uskonsekotuksesta (synkretismistä), ehkä lisäksi protestantit syyttäisivät häntä katolilaisuuden ja katolilaiset protestanttisuuden salaisesta ajamisesta, ja kaikki pysyisivät hänestä kaukana niinkuin ainakin epäkäytännöllisestä haaveilijasta, joka ei ymmärrä, ei totista valistusta eikä oikeata elämää Jumalan ja pyhimysten kunniaksi. Niin mahdottomalta tuntuu länsimaissa tuollainen kirkkojen välinen sopusointu ja keskinäinen suvaitsevaisuus.

Tämän kuitenkin eversti Olcott on saanut aikaan itämaisen buddhalaisuuden hyväksi.

Vuonna 1889 kutsui Japanin nuorten miesten buddhalainen yhdistys hänet maahansa pitämään julkisia esitelmiä. Tällöin sai hän japanilaiset pohjois-

buddhalaiset innostumaan eteläisen kirkon buddhalaisuuteen ja suurta suosiota saavutti hänen ehdotuksensa, että johonkin puolueettomaan paikkakuntaan kutsuttaisiin kokoon edustajia kummastakin kirkosta.

Jo kristillisen ajanlaskumme alussa oli tapahtunut kahtiajako buddhalaisessa maailmassa. Se oli jakautunut kahteen erilaiseen, vaikkei tosin keskenään vihamieliseen kirkkoon. Pohjoiseen kirkkoon tuli kuulumaan Kashmir, Tibetti, Kiina ja Japani ja sen oppi eli pelastusjärjestelmä sai nimekseen *Mahayana* eli »suuri käyttöväline». Eteläinen kirkko taas kotiutui Ceyloniin ja sitäpaitsi Birmaan ja Siamiin, sen oppia on kutsuttu *Hinayanaksi* eli »pieneksi käyttövälineeksi». Järjestelmäin ero on siinä, että pohjoisbuddhalaisuus edustaa uskonnollista ja metafyyssillisiä mietiskelyä ja on samalla helpommin voinut vaikuttaa joukkoihin juhlallisten ja suuremoisten kirkonmenojensa kautta, mutta ceylonilainen ja siamilainen buddhalaisuus on taas säilyttänyt alkuperäisen yksinkertaisuutensa ja panee pääpainon Buddhan siveysopille, jonka vuoksi se myöskin tunnustajiltaan vaatii suurempaa vilpittömyyttä ja alttiutta. Yleisesti katsotaankin, että eteläinen kirkko on lähempänä Buddhan buddhalaisuutta kuin pohjoinen

Eversti Olcottin ehdottamasta »synkretistisestä» kongressista tulikin täyttä totta. Tammikuun 8—12 p:nä ,1891 kokoontui Adyariin, Madraasiin, joukko buddhalaisia Japanista, Birmasta, Ceylonista ja Chittagongista. Eversti Olcott oli laatinut kirjallisen

uskontunnustuksen, 14 pykälää sisältävän, jonka hänen mielestään kaikki buddhalaiset poikkeuksetta voisivat hyväksyä. Niin tapahtuikin. Kaikki läsnäolijat yhtyivät kannattamaan noita 14 pykälää, ja palattuaan kotimaahansa esittivät he kirkkonsa yli-papeille tuon uskontunnustuksensa allekirjotettavaksi. Nämä allekirjotukset on liitteenä otettu Olcottin buddhalaiseen katkismukseen (40:een painokseen) ja ovat siinä näkyväisenä todistuksena siitä, että buddhalaiset kirkot ovat tunnustaneet uskollansa olevan yhteisen perustuksen, johon todella kuuluu kaikki buddhalaiset opinkappaleet.

Ja kirkkojen välinen ystävällinen suhde ei ole rajoittunut yksinomaan kirjapuheeseen. Tärkeänä tuloksena näin aikaansaadusta keskinäisestä ymmärryksestä mainittakoon, että joukko japanilaisia bhikkuja (munkkeja) ja samaneroja (noviiseja) on lähetetty Ceyloniin ja Intiaan tutkimaan palin- ja sanskritinkieliä.

Kuinka suuri myötätunto eversti Olcottilla lieneekin ollut buddhalaisuutta kohtaan, olisi kuitenkin erehdys luulla, että hän sydämessään ja toiminnassaan ei olisi välittänyt muista kuin kärsivistä buddhalaisista veljistään. Uskollisena uskontonsa jaloille periaatteille, jotka kieltävät kaiken lahkolaisuuden ja suvaitsemattomuuden, teki hän myöskin kaiken voitavansa hindulaisten hyväksi Intiassa, missä hänen kotinsa oli. Hän puuhasi paljon kansallisen hindulaisen opetuksen aikaansaamista, jollaisen Ceylonin buddhalaiset olivat saaneet toimeen. Intian englantilaiset koulut olivat näet joko suorastaan us-

konkielteisiä tai sitten kristillisiä; saadakseen sivistystä täytyi nuoren hindulaisen siis tulla joko kristityksi tai materialistiksi. Tämä oli huutava epäkohta, jota ainoastaan sillä voitaisiin korjata, että perustettaisiin kouluja, joissa nuoriso europalaistieteellisen kasvatuksen ohella perinpohjin oppisi tuntemaan oman uskontonsa opit ja mysteerit, jotka eivät suinkaan ole ristiriidassa tieteellisen tutkimuksen todellisten tulosten kanssa. Tämä työ ei kuitenkaan välittömästi tullut eversti Olcottin osalle. Mrs. Annie Besantille oli suotu suunnitella ja panna alkuun ensimmäinen tämänsuuntainen yritys. Hänen koulunsa *Central Hindu College*, joka perustettiin v. 1898, on osottautunut aivan erinomaisesti onnistuneeksi ja saavuttanut yleistä tunnustusta.

Eversti Olcott taas oli jo aikaisemmin perustanut muutamia kouluja, joilla oli kenties vielä ihmisystävällisempi tarkoitus. Kaikkien sortamat ja hylkäämät paariat olivat aina olleet eversti Olcottin sydänhuolena. Kesäkuussa 1894 sai hän toimeen ensimmäisen kansakoulun — *Olcott Panchama Free School* — yksinomaan paarialuokkaan kuuluvia lapsia varten. 36 poikaa ja 9 tyttöä kirjotettiin heti ainoan opettajan oppilaiksi. Pian kuitenkin oli pakko laajentaa koulua ja saatiin myös lisää opettajavoimia.¹⁾ Koulun kurssi kestää kuusi vuotta alkaen lastentarhasta ja tarkoittaa lasten kasvattamista eri ammatteihin, niin että he voivat saada itsenäisen ja riip-

¹⁾ Nytemmin on kouluja viisi ja oppilaita oli viime vuonna (1906) 567 poikaa ja 169 tyttöä (yhteensä 736 lasta).

pumattoman aseman elämässä. Koko opetus perustuu ihmisrakkauteen, — oppilaat saavat sekä ruuan että vaatteet koulusta — ja koulua ylläpidetään lahjoilla ja vapaaehtoisilla avustuksilla; kuitenkin hallituskin vuosittain auttaa 2500 rupiin summalla.¹⁾ Taloudellisten vaikeuksien vuoksi — v. 1906 esim. oli tappiota yli 4000 rupiita — on ajateltu jättää koko yritys Madrasin kaupunginvaltuuston käsiin. Toivokaamme kuitenkin, ettei Teosofinen Seura laske käsistään tätä toimintaa, vaan kunnioittaa presidenttivainajansa muistoa kokoomalla paariakoulujen ylläpitämiseksi riittävän rahaston, sillä jos nämä muutetaan tavallisiksi valtion ja kunnan ylläpitämiksi kansakouluiksi, voi niistä helposti hävitä veljellisen rakkauden ja yhteistunnon henki.

Kun ajatellaan tätä eversti Olcottin alullepanemaa työtä maailman miltei kova-osaisimpain ihmisten hyväksi, täytyy tosiaan huudahtaa orientalistin professori E. Leumannin sanoilla: »Se saattaa minua mitä vilpittömimmin ihailemaan eversti Olcottia ja sitä henkeä, mikä elähyttää hänen hankkeitaan. Totisesti, jos teosofia näin pontevasti ja onnistuneesti johtaa käytännölliseen ihmisystävälliseen toimintaan, niin täytyy meidän siihenkin sovittaa sanat »heidän hedelmistään tuntekaa heidät» ja kaiken puheen hämäristä ja pilventakaisista teorioista täytyy vaieta.»

¹⁾ Päävalvojana on nykyään amerikkalainen rouva N. A. Courtright, mutta opettajat ovat maan asukkaita, jotka osavat tulla vähällä toimeen. Mrs. C. on hyvin taitava järjestäjä, hänen koulunsa ovat mallilaitoksia ja hänen kasvattamat opettajat ovat kaikkialla paraiten haluttuja.

(Prof. E. Leumann kirjeessään 23 p:ltä jouluk. 1905 t:ri Schraderille, Adyar-kirjaston hoitajalle.)

Kaunista on, kun ihminen elämässään ehtii toimittaa niin paljon hyvää kuin Henry S. Olcott, mutta se on ymmärrettävissä, kun ajattelemme, kuinka paljon hän aina sai apua Seuraltaan. Eikä pääpaino olekaan tehdyn työn suuruudessa, vaan niinkuin prof. Leumann aivan oikein lausuu, siinä hengessä, missä työ on tehty. Hyväntekeväisyyttä harjotetaan erinomaisen paljon täällä maan päällä, ja varsinkin kristittyjen keskuudessa. Mutta kaikki ihmisystävät eivät ole oppineet ensin itseltään rehellisesti kysymään: tahdonko auttaa näitä tarvitsevaisia omalla tavallani vai sillä tavalla kuin he tahtovat tulla autetuiksi? Tämä kysymys on kuitenkin sangen tärkeä, kun liikutaan niin arkaluontoisilla aloilla kuin uskonnollisella. Niin monet kristityt ovat kyllä valmiit suuriin uhrauksiin, kun sopii tehdä hyvää ja samalla kertaa hiukkasen edistää kristillistä uskoa. Mutta kuinka monet tahtovat tehdä hyvää — eikä ainoastaan aineellisesti vaan henkisesti — kaikista uskonnollisista ennakkoajatuksista huolimatta? Todellakin sen täytyy olla teosofi, joka voi buddhalaisen keskuudessa toimia buddhalaisena, hindulaisen keskuudessa hindulaisena, kristittyjen keskuudessa kristittynä ja paariain keskuudessa ihmisveljenä. Ja siinä asiassa on Henry S. Olcott, Teosofisen Seuran presidentti-perustaja, antanut meille loistavan esimerkin.

VII

Viimeiset ajat.

Eversti Olcottin varsinainen elämäntyö oli tietysti Teosofinen Seura. Teosofian ensimmäinen julistaminen tuli madame Blavatskyn toimeksi, mutta eversti Olcottin järjestettäväksi annettiin ensimmäinen ulkonainen käyttöväline, jonka tuli maailmassa edustaa teosofisia aatteita. Tosin hän monilla pitkillä matkoillaan piti lukemattomia esitelmiä — mieltäkiinnittävä kokoelma niitä on julaisu paksuna teoksena nimellä *Theosophy, Religion and Occult Science* —, mutta hänen suurimpana huolenaan oli kuitenkin Seura. Sen tahtoi hän säilyttää vapaana kaikesta lahkolaisuudesta ja dogmatisuudesta, kaikesta hämäräperäisyydestä ja suvaitsemattomuudesta. Teosofisen Seuran tuli muodostaa »ihmiskunnan yleisen veljeyden ydin katsomatta rotuun, uskoon, sukupuoleen, yhteiskunta-asemaan tai väriin», niin kuin Seuran ensimmäisessä ohjelmapykälässä sanotaan, ja tämä periaate oli pidettävä pyhänä. Jos joku tahtoi esiintyä liiallisella auktoritetilla, silloin presidentti puuttui asiaan ja terotti taipumattomalla ponnella, että Teosofisella Seuralla ei ole muuta us-

kontunnustusta kuin vapaan etsinnän eikä muuta auktoriteta kuin totuuden. Tämä on näet teosofisen maailmankatsomuksen henki ja sisältö. Senpätähden saattoikin eversti Olcott Seuran vuosikokouksessa Adyarissa vuonna 1900, silmällessään taaksepäin yli Seuran kuluneen 25-vuotisen toimintakauden m. m. ilolla mainita, että Seura on opettanut monilukuisia eri rotuihin ja eri uskontunnustuksiin kuuluvia yksilöitä katsomaan toisiaan myötätunnolla ja kunnioituksella ja varsinkin opettanut länsimaalaisia ihmettelyllä ja ihailulla katsomaan itämaita.

Teosofisen Seuran tehtävä maailmassa ei kuitenkaan ole ainoastaan totuutta etsivien teosofien yhteenliittäminen. Pikemmin on sen tarkoituksena väsymättä toimia teosofisten aatteitten levittämiseksi, ja tällöin on tunnustaminen, että se on tehnyt suuren työn. Seuran jäsenluku ei ole suuri — noin 12,000 levinneenä yli koko maanpinnan — mutta kuinka monet ihmiset ovatkaan omaksuneet toisen tai toisen teosofisista opeista! Niin, saattaapa sanoa, että sellaiset käsitykset kuin karma, jälleensyntyminen, että ihminen on itsessään sielu, henkinen kehitys, näkymättömän maailman yhteys näkyväisen kanssa j. n. e., tunkeutuvat huomaamatta yleiseen tietoisuuteen, antavat värityksensä sekä filosofiselle ajattelulle että taiteelliselle ja kirjalliselle tuotannolle ja muuttavat vähitellen myöskin uskonnollista ilmapiiriä.

Silloin tällöin matkusti eversti Olcott kuin kuningas valtakuntansa halki, käyden Teosofisen Seu-

ran seksioneissa¹⁾ ja paikallisyhdistyksissä. Hänen valtakuntansa ei ollut suinkaan pieni. Aasiasta kävi matka tavallisesti Eurooppaan, sieltä Amerikkaan ja sitten taas kotiapäin Intiaan, Australian tai Europan kautta.

Tällainen oli myöskin eversti Olcottin viimeinen matka. Huhtikuussa 1906 saapui hän Eurooppaan ja toimi kesäkuun alussa puheenjohtajana siinä kongressissa, minkä liittoutuneet europalaiset osastot pitivät Pariisissa. Europasta matkusti hän Amerikkaan ja oli läsnä amerikkalaisen osaston vuosikokouksessa Chicagossa.

Varmaankin oli vanhalle presidentille suloista saada tällä viimeisellä matkallaan nähdä, millä rakkaudella ja innostuksella hänet kaikkialla vastaanotettiin. »Hän on kuin isä lapsilleen», kirjotti muuan hollantilaisen osaston jäsen, »hänen sydämensä on täynnä tyhjentyvätöntä rakkautta ja viisautta, hän ei koskaan väsy vastaamaan kysymyksiin ja kerassaan liikuttava on hänen ystävällisyytensä lapsia kohtaan».

Amerikasta palasi eversti Olcott Italiaan ja tämän ylimenon aikana sattui hänelle se tapaturma, joka lienee ollut lähimpänä syynä hänen kuolemaansa. Kun hänen eräänä päivänä piti mennä kannelta alas salonkiin, luiskahti hän ja putosi suin päin alas korkeilta portailta. Hän ei kuitenkaan

¹⁾ Sektsioneiksi kutsutaan T. S:n osastoja, joilla on itsehallinto ja joihin kaikki samassa maassa olevat paikallisyhdistykset kuuluvat. Niitä on t. n. yksitoista; kaksi uutta on perustumisillaan, toinen niistä suomalainen.

saanut pahempia vammoja — ainoastaan toinen polvensa loukkaantui — ja laivalääkäri piti tätä miltei ihmeenä. Mutta hän joutui heti vuoteen omaksi, ja Genuaan saavuttuaan vietiin hän sairashuoneeseen. Täällä häntä italialaiset teosofit mitä suurimmalla huolella hoitivat ja marraskuussa saattoi hän lähteä kotimatkalleen. Kuitenkin hänen sydämensä ja keuhkonsa olivat niin viottuneet, ettei hän voinut poistua vuoteestaan. Kun hän matkusti Ceylonin kautta, täytyi tavanmukaisten kunnianosotusten jäädä sikseen. Adyarissa sai hän tosin vielä avata ja lopettaa Teosofisen Seuran 31:nnen vuosikokouksen 29 — 30 p:nä joulukuuta, mutta ainoastaan lepotuolissa istuen.

Annie Besant, joka vuosikokouksen jälkeen jäi Adyariin eversti Olcottia hoitamaan, kirjottaa seuraavasti presidentin viimeisistä päivistä:

»Tammikuun 14 p:stä asti riutui hän yhtämittaa, vaikka hyvin hitaasti; joka päivä oli hän hiukan heikempi ja yhä useammin sai hän tukehtumiskohtauksia, jotka aina uhkasivat tehdä hänestä lopun siinä paikassa. Hän ei voinut nukkua, sillä kun hän pani pitkäkseen, oli hän tukehtua, ja 14 p:stä tammik. 11 p:ään helmik. ei hän milloinkaan kerrallaan nukkunut täyttä tuntia. Hänen rohkeutensa, kestävyytensä ja kärsivällisyytensä ei koskaan horjunut, vieläpä hän säilytti lempeän iloisuuden, joka saattoi harvemmin kävijät luulemaan, ettei hän ollutkaan niin sairas kuin vakinaiset hoitajat tiesivät hänen olevan.

Hän iloitsi niin suuresti Mestarien ja H. P. B:n läsnäolosta, että kuolema tuntui kauankaivatulta ys-

tävältä. »Antakaa minun mennä», hän väliin hiljaa kuiskasi. »Veljet, antakaa minun tulla teidän kunniakkaasen seuraanne, yhdessä tekemään työtä. Jumala meitä kaikkia siunatkoon». Ja kun heikkoutensa kasvoi: »Oi ottakaa minut pois; Mestari, ota minut kotiin». Hänen huoneensa tuli temppeliksi, ihanaksi etehiseksi sen pyhän Âshraman, johon hän ikävöitsi päästä.

Lopulla pelkästä unettomuudesta, alkoi hän houriä ja sopersi lauseita eri kielillä, luuli olevansa laivassa ja kaipasi päästäkseen Adyariin. Mutta aika ajoittain selveni hänen tajuntansa ja kaiken aikaa tunsu hän rakkaimpansa. Mutta helmik. 11 p:nä alkoi hän vaipua lopulliseen tajuttomuuteen, ja hänen sanansa olivat tuskin kuultavia. Kaikissa hänen houreissaan oli työ ja Seura aina ylimpänä huolena. Ja hänen syvimmässä tajuttomuudessaankin kuuli hoitaja hänen sopertavan: »Minä siunaan Annie'a, minä siunaan Annie'a», aivan kuin hänen ajatuk-sensa olisivat rakastavaisina piirittäneet sitä henkilöä, jolle hän oli perinnöksi jättänyt pyhän työnsä.

Päivä päivältä tuli tiedottomuus syvemmäksi ja lauantaina helmikuun 16 p:nä näkyivät viimeiset merkit ruumiin menehtymisestä. Seuraava yö oli levollinen ja k:lo 5,30 aamulla erosin hänestä kylpeäkseni. Kun tunnin päästä kävin häntä katso-massa, näytti hän olevan jotakuinkin entisellään, ja minä menin juomaan aamukahvia. Mutta vähää ennen kello seitsemää tuli hoitajatar minua noutamaan, sanoen, että hänellä oli ollut kaksi kovaa kouris-tusta, ja arveli, että hän oli kuolemaisillaan. Hän

sai taaskin pienen kouristuksen, ja nähdessäni hänen loppunsa olevan lähellä lähetin kutsumaan mrs. Russakin ja miss Rendan, jotka heti tulivatkin. Me istuimme hiljaa hänen vieressään ja hän veti silloin tällöin pitkän henkäyksen, kunnes kello oli 7,15. Kaksi minuuttia myöhemmin kulki väristys hänen ruumiinsa kautta ja hän oli mennyt. Ne kolme Mestaria, joita hän oli ollut lähimpänä elämänsä aikana, ja hänen vanha kumppaninsa H. P. B. olivat siellä astralisesti läsnä ja kello 7,27 sanoi H. P. B.: »Lanka on katkaistu». Hän oli vapaa.

Kiitos Siunatuille, jotka ovat ottaneet uskollisen, väsyneen palvelijansa kotiin.»

In Memoriam.

Viimeisistä kunnianosotuksista H. S. Olcottin maallisille jäännöksille kertoo Madrasissa ilmestyvä lehti *Hindu* 18 p:nä helmikuuta seuraavasti:

Eversti Olcott vaipui rauhallisesti kuolemaan Adyarissa eilen klo 7,17 aamulla. Läninä olivat Mrs. Annie Besant, Mrs. Russak, Miss Renda ja hänen vakinainen yöllinen hoitajattarensa, Miss Smart, jonka hellyyttä ja taitoa ei voi kylliksi kiittää. Eversti pantiin paarelleen klo 12,30 ja kannettiin suureen kokoussaliin, missä kukilla reunustettu tila oli hänelle valmistettu. Sen itäiselle puolelle oli pienille pöydille asetettu Veedakirjat, Raamattu, Zendavesta, Pitakat, Koraani, Aadigrantha ja eräs dshainilainen käsikirjotus edustamaan eri maailmanuskontoja. Siellä salissa lepäsi ruumis peittämättömin päin verhottuna hänen oman kansansa lippuun ja buddhalaiseen lippuun, ja satoja ihmisiä — myöskin vaimoja ja lapsia, länsimaalaisia ja itämaalaisia, hindulaisia kaikensäätyisiä, buddhalaisia ja parioita — kulki sen ohitse ja jokainen heitti ruumiille muutamia kukkia, kunnes ei siitä näkynyt muuta kuin valkoinen parta ja suuri koko kukkasia. Kello puoli neljä tulivat buddhalaisuu-

den, hindulaisuuden, Zoroasterinuskon ja kristinuskon edustajat aitauksen sisäpuolelle ja ryhmittäytyivät Annie Besantin ympärille puhujalavalle.

Aamusta varhain asti, niin pian kuin uutinen everstin kuolemasta oli levinnyt kaupungille, alkoi kansanjoukkoja virrata Brodien tietä myöten Adyarin sillalle ja sieltä Teosofisen Seuran talolle näkemään viimeisiä juhlallisuuksia, mitä pidettäisiin ennen tuon suuren vainajan ruumiin polttamista. Melkein kaikki huomattavat teosofit Madrasista ja sen lähistöltä olivat läsnä ja monta everstin ystävää ja puoltajaa tuli katsomaan kuolleen viimeisiä jäännöksiä.

Päivän juhlamenot alkoivat buddhalaisen edustajan, H. L. Don Charles'in puheella. Edustaen samaa uskoa, jota eversti itse tunnusti, hän ilmitoi viimeiset kunnioituksensa osotukset maan päältä eronneelle presidentille. Sir S. Subramania Iyer astui sen jälkeen esiin ja huomautti muutamain liikuttavin sanoin eversti Olcottin suuresta ja jalosta elämäntyöstä. Esittäen kiitollisuuden tunteet, mitä hindulaisilla aina oli ollut everstiä kohtaan, sanoi hän tahtovansa johtaa mieleen sen tosiasian, että eversti oli tehnyt sängen paljon hengenheitossa olleiden eri maailmanuskontojen uudelleen elvyttämiseksi. Hänen hellässä huolenpidossaan oli kasvanut Teosofinen Seura, jonka kirjallisuus on kieltämättä mitä laajin ja monipuolisin. Tulevien historiankirjottajien ja jälkimaailman tehtäväksi tulisi, sanoi puhuja, arvostella manalle menneen presidentin tekemän työn todellista arvoa ja kantavuutta

eikä hän tahtonut yrittääkään niin vaikeata tointa. Hän lopetti puheensa tuntehikkaalla ja innokkaalla rukouksella vainajan sielun rauhan puolesta.

Mrs. Russak, joka häntä seurasi, luki muutamia valittuja »Salomonin sananlaskuja» Vanhasta Testamentista, joista seuraavat olivat hyvin paikallaan: »Sillä Jumala loi ihmisen kuolemattomaksi. Hän teki hänet oman iäisyytensä kuvaksi», ja »Ne jotka luottavat Häneen, saavat ymmärtää totuuden, ja ne jotka ovat uskollisia rakkaudessa, pysyvät Hänen luonaan».

Lutnantti Urquhart, joka senjälkeen tuli, piti ihmeen vaikuttavan puheen. »Kristittynä Teosofisen Seuran jäsenenä», sanoi hän, »minä pidän suurena etuoikeutena saada olla täällä läsnä ja jättää hyvästi tämän miehen maallisille jäännöksille, joka oli kaikkein uskontojen uskollinen palvelija ja joka jokaisessa maailmanuskossa näki oksan viisauden ainokaisesta puusta, joka piti omaa itämaista Mestariansa, Gautama Buddhaa ja länsimaista Mestariansa Kristus Jeesusta veljinä ihmiskunnan palveluksessa. Pitkän elämänsä jälkeen, joka oli täynnä väsymätöntä toimintaa ja intoa, hän varmaankin tunsu syvää tyydytystä nähdessään tulokset työstään niissä suurissa edistysaskeleissa, jotka maailma on ottanut viime vuosien kuluessa hänen ihanteittensa toteuttamiseen päin. Hän on nyt mennyt Niiden luokse, joita hän niin hyvästi palveli, ja samalla kuin rakastavaiset ajatuksemme ja siunauksemme seuraavat häntä, niin olkoon muisto hänen epäitsekästä työstään ihmiskunnan palveluksessa meille

kaikille esimerkkinä. Astukoon hän ikuiseen rauhaan ja paistakoon hänelle himmenemätön valo.»

Senjälkeen nousi Mrs. Besant ja puhui:

»Veljet! Me emme ole täällä tänään jättääksemme hyvästi rakkaalle presidentillemme, sillä hengen ja hengen välillä ei ole hyvästijättöä, vaan jättääksemme hyvästi tälle hänen kuluneelle verholleen, jossa hän viimeiset yksineljättä vuotta niin uljaasti on ponnistellut ihmiskuntaa palvellen. Me olemme täällä viedäksemme tämän hänen jättämänsä puvun tuleen, joka on jättävä alkuaineille takaisin mitä niille kuuluu, niin että Luonto-äiti taas voi käyttää näitä aineksia uusien kauneuden ja elämän muotojen luomiseksi.

»Te kuulitte buddhalaisten veljemme laulavan hellät hyvästinsä ja kuulitte buddhalaisten väräjävin kielin lausuvan kiitoksen sanoja siitä, mitä tämä mies, heidän uskolaisensa, on tehnyt buddhalaisuuden hyväksi.

»Sitten kuului tutunomaisen sanskritin juhlallinen sävel ja hindulaiset huulet toivat ilmi saman kiitollisuuden siitä, mitä hän on tehnyt hindulaisuuden hyväksi, sillä hän tapasi nämä kaksi vanhaa uskontoa halveksittuna, hän näki niiden tunnustajien häpeevän niitä, ja niin hän toimi ja työskenteli, että kumpaankin uskoon kuuluva nuoriso kunioittaa pyhiä kirjojaan, ylpeilee Dharmastaan ja korotetuin käsivarsin tunnustaa uskollisuutensa isiensä uskolle.

»Sitten puhui Zoroasterinusko, ja vaikkette liene ymmärtäneet kieltä, on teidän täytynyt tajuta siu-

nausvirren voiman, ja parsilainen veljemme lausui zoroastrilaisten kiitollisuuden hänelle, joka on niin jalosti työskennellyt heidän jalon uskonsa hyväksi, että jokaisesta parsilais-seurakunnasta tänään nousee siunauksen sanoja hänen jälkeensä, joka rakasti heidän uskoaan ja heitä itseäänkin.

»Sitten tuli yleviä lauseita kristittyjen raamasta kutsuen ihmistä jumalan ikuisuuden kuvaksi, ja kristityt huulet antoivat tunnustuksensa uskontojen veljeydelle ja rukoilivat, että valo seuraisi häntä, joka palveli valoa.

»Yksi ainoa puuttui suurista maailmanuskoista, ei tahallisesti, tahtoisin uskoa, vaan koskei se ehtinyt tulla, ei päässyt lausumaan Islamin kiitoksia sille, joka niin hyvin puhui Islamin puolesta, että yksi Moulveista häntä kuultuaan vakuutti hänen esittäneen Islamin uskon paremmin kuin joku heikäläisistä.

»Ja minä — minä olen teosofi. Mitä minä sanon hänestä, joka kaikkia uskontoja rakasti, mutta eniten Jumal-viisautta, jossa kaikki uskot ovat yhdistyneet ja josta kaikki ovat lähteneet. Kuinka voisin ilmaista meidän kiitollisuuttamme hänelle, joka yhdessä jalon kumppaninsa, H. P. Blavatskyn, kanssa perusti tämän Teosofisen Seuran uskontojen ja ihmisen henkisten aarteiden ja kykyjen elvyttämiseksi? Tämän eteen hän väsymättä työskenteli. Kuolinvuoteellaan pitkinä väsymyksen ja kärsimyksen viikkoina, oli tämä hänen alinomaisena ajatuksena, ja silloinkin kun hänen ajatuksensa ylenpalttisesta uupumuksesta alkoivat harhailla, silloinkin.

ne aina liikkuvat tämän liikkeen, hänen kalleimman sydänhuolensa menestyksen ympärillä. Tänä aamuna tulivat kaukaisilta asunnoiltaan lumiselta Himalayalta hänen oma Mestarinsa Radshputin muodossa ja tuo toinen korkean ylevä Kashmiiribrahmiinin muodossa ja vielä yksi, Egyptissä syntynyt, joka myöskin oli häntä holhonut, ja he tulivat hänen rakkaimman ystävänsä, H. P. B:n kera noutamaan hänet mukanaan lepoon kaukaiseen pohjoiseen kotiinsa. Hänen oma Gurudevansa katkaisi langan, joka sitoi miehen kiinni hänen loppuunkäytettyyn pukuunsa, ja nukkuen ikäänkuin Mestarinsa helmassa hän erosi maan päältä. Oi riemua, kun kärsimys on ohi, väsymys lopussa ja lihan taakka pois laskettu! (Kääntyen ruumiin puoleen.) Ja nyt, rakas ystävä, me kannamme pois ruumiisi. Me emme sano sinulle hyvästi, sillä sinulle syntymätön, kuolematon, alinomainen, ikuinen, ei ole mitään kuolemata. Me olemme tehneet ne palvelukset, mitä voimme, vaalineet ja rakastaneet sitä, nyt me annamme sen takaisin alkuaineille, mistä se on tullut. Uljas totuuden sankari, hyvän puoltaja, toivomme sinulle Valoa ja Rauhaa ja tämän kuolleen ruumiin ääressä me sinulle lupaamme uskollisuutemme — minä luvaten kantaa teosofian lippua, kylmettyneestä kädestäsi pudonnutta, samaa tietä kuin sinä olet kantanut, jos Seura vahvistaa tekemäsi valinnan; kaikki luvaten palvella teosofiaa kautta elämän kuolemaan asti. Niin kauan kuin tämä Seura pysyy, mittaamattomien tulevaisuuden

vuosien vieriessä, niin kauan on nimesi elävä siinä ja sen kera.

»Tässä on presidenttimme viimeinen sanoma, hänen itsensä allekirjottama 2 p:nä helmikuuta luettavaksi hänen ruumiinsa ääressä. Rakas ystävä, huulesi ovat vaienneet, minun ääneni lausuu sanasi:

»Rakkaille veljilleni fyysisissä ruumiissa asuville. Sanon teille kaikille hyvästi. Minua muistaen jatkakaa suurta työtämme, uskontojen veljeyden julistamista sanalla ja elämällä.

»Rakkaille veljilleni korkeammilla tasoilla asuville. Tervehdin teitä ja tulen luoksenne pyytäen teitä auttamaan terottaaksemme kaikille ihmisille maan päällä, että 'ei ole uskontoa totuutta korkeampaa' ja että uskontojen veljeydessä on ihmiskunnan rauha ja edistys.» —

Ruumispoltto oli järjestetty hindulaisen tavan mukaan. Pääasiallisesti käytettiin sandaalipuuta ja monenlaista pyhää savua poltettiin, kun poistuneen hengen maallisia jäännöksiä kannettiin ruumistulen luo. Kantajina oli hartaita ystäviä, kuusi brahmiinia ja neljä buddhalaista. Kunnioittavasti ja hiljaisesti laskettiin ruumis puuroviolle, ja kun viimeiset menot oli toimitettu, peittivät pian leimuavat liekit eronneen sielun karkeamman vaatetuksen ja loivat hehkuvan haaveellisen valon palmulehdon rehevään kasvullisuuteen, jonka keskellä suuri kansanjoukko osotti viimeisen kunnioituksensa maasta lähteneelle presidentti-perustajalleen. Köyhille pariolle ja kalastajille jaettiin siinä tilaisuudessa viljalti rahalahjoja.

Tänä aamuna koottiin tuhka ja osa vietiin ulos merelle ja sirotettiin sinisille laineille, mutta toinen osa pantiin uurnaan ja se aiotaan myöhemmin laskea pyhään Ganges-jokeen, minne samaten Madame H. P. Blavatskyn tuhka on laskettu.
